

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин
імені Б. Д. Гаврилишина

Ірина ІВАЩУК

« 31 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 31 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту новітніх освітніх
технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

« 31 » 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «МІЖНАРОДНІ БІРЖОВІ РИНКИ»**

Ступінь вищої освіти

Бакалавр

Галузь знань

29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність

292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма

292 «Міжнародні економічні відносини»

Кафедра міжнародних економічних відносин

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	3	6	56	42	6	14	62	180	6
Заочна	3	6	8	4	—	—	168	180	6

31.08.2023

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.06. 2021 р.).

Робочу програму склала: д.е.н., професор Олена СОХАЦЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри д. е. н., професор Роман ЗВАРИЧ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», протокол №1 від 31.08 2023р.

Голова групи
забезпечення спеціальності, д.е.н., професор

Роман ЗВАРИЧ

Гарант ОПШ доцент

Олександра БРАТКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ БІРЖОВІ РИНКИ»

1. Опис дисципліни «МІЖНАРОДНІ БІРЖОВІ РИНКИ»

Дисципліна – «Біржова діяльність»	Галузь знань/спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань (шифр, найменування) – 29 «міжнародні відносини»	Дисципліна циклу спеціальної підготовки
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність (шифр, найменування) – 292 «міжнародні економічні відносини»	Рік підготовки: <i>денна – 3, заочна – 3</i> Семестр: <i>денна – 7, заочна 8</i>
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо- професійна програма «Міжнародні економічні відносини» Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції – 56 (денна), 4 (заочна) Практичні заняття – 42 (денна), 2 (заочна)
Загальна кількість годин - 150		Самостійна робота – 76, з <i>них 4 год. тренінг</i> Індивідуальна робота – 6
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 5		Вид підсумкового контролю: іспит, 6 семестр (денна), 9 семестр (заочна)

2. Мета і завдання дисципліни «Міжнародні біржові ринки»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою дисципліни «Біржова діяльність» є формування системи знань та практичних навичок укладання біржових контрактів на міжнародних ф'ючерсних, фондових та валютних біржах з метою отримання доходів та хеджування цінових ризиків при здійсненні основної економічної діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Біржова діяльність» є вивчення діяльності сучасних міжнародних ф'ючерсних бірж, методів котирування біржових цін на основні біржові товари та фінансові інструменти, опанування технологіями укладання біржових спекулятивних та хеджевих угод, системи маржевої торгівлі, прийомами та методами фундаментального та технічного аналізу біржових цін та курсів.

Завдання лекційних занять:

- зміст основних категорій дисципліни, її предмет, метод та задачі;
- еволюцію форм біржової торгівлі;
- тенденції, фактори і основні напрямки системи організації бірж;
- законодавча базу створення та механізм функціонування бірж;
- класифікацію бірж та їх основні характеристики;
- органи управління і структурні підрозділи товарних бірж;
- принципи і основні поняття біржової торгівлі;
- асортимент біржових товарів і принципи формування товарної системи біржових товарів;
- основні види біржових контрактів та їх характеристики.

Завдання практичних занять.

Студенти повинні вміти:

- здійснювати пошук фінансової інформації та правильно її інтерпретувати;
- здійснювати відбір брокера;

- організувати діяльність брокерської фірми;
- укладати біржові контракти;
- визначати результати біржової торгівлі

2.3. Найменування унікальних компетентностей ОПП «Міжнародні економічні відносини», формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність проводити економічну діагностику міжнародних біржових ринків та формулювати за її результатами обґрунтовані адресні пропозиції щодо хеджування цінних та курсових ризиків або запровадження торгівлі біржовими контрактами як додаткового бізнесу.

2.4. Передумови (пререквізити) для вивчення дисципліни:

- Інформаційні системи та технології (знання теоретичних основ інформаційних систем; вміння аналізувати автоматизовані інформаційні системи обробки та застосувати автоматизовані інформаційні системи обробки економічної інформації різного призначення)

- Міжнародна бізнес-аналітика (знання: принципів збирання, обробки, зберігання і передачі аналітичної інформації, основних особливостей та загальних характеристик фундаментальних положень економічного аналізу; вміння: користуватися економічною інформацією різних джерел; організовувати і проводити економічний аналіз міжнародних бізнес-процесів.

- Міжнародна торгівля та міжнародні валютно-кредитні відносини: (знання: форм і видів обігу товарних фінансових ресурсів на світових ринках, вміння оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві; аналізувати тенденції розвитку торговельних та фінансових систем держав, їх окремих ланок, визначати вплив і взаємозв'язок фінансової сфери та соціально-економічних процесів у глобальній економіці)

- Міжнародні економічні відносини (знати: особливості прояву міжнародних економічних відносин, структуру світового господарства, роль України в світовому господарстві; вміння: аналізувати соціально-економічні показники світового господарства, ведучих країн та регіонів; орієнтуватися в сучасних тенденціях та проблемах, потенціалі та механізмі міжнародного співробітництва).

2.5. Програмні результати навчання:

- Обґрунтовувати вибір і застосовувати біржові контракти для хеджування цінних та курсових ризиків зовнішньоекономічної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль I. Теоретичні засади біржової справи у глобальному економічному просторі

Тема 1. Суть біржі та її економічна природа

Роль та місце біржі в економіці. Поняття терміну „біржа” та його значення. Суть біржі та її економічна природа. Поняття організованого ринку. Біржа - елемент ринку чистої конкуренції. Основні функції та характерні ознаки біржової торгівлі. Види бірж.

Тема 2. Еволюція біржової торгівлі

Історія формування бірж у Європі, Великобританії та США. Розвиток бірж у дореволюційній Росії. Становлення строкового біржового ринку. Суть строкових біржових угод. Становлення біржової торгівлі в Україні. Особливості функціонування бірж в Україні на початку ХХІ століття.

Тема 3. Біржовий товар

Класифікація біржових товарів. Основні біржові товари та їх характеристика: сільськогосподарська сировина, лісові товари та продукти їх переробки. Промислова сировина. Фінансові інструменти: цінні папери, відсоткові ставки, валюта, похідні фінансові інструменти, гібриди, синтетичні комбінації. Види біржових контрактів.

Тема 4. Сучасні міжнародні біржові ринки

Суть ф'ючерсного контракту. Характеристика ф'ючерсного контракту. Типи біржових замовлень на укладання ф'ючерсних контрактів. Основні риси та функції ф'ючерсної торгівлі. Характеристика біржової мережі Заходу. Новітні тенденції на міжнародних біржових ринках.

Тема 5. Основні теорії функціонування ф'ючерсних ринків

Природа строкових складових (ф'ючерсних) товарних та фінансових ринків. Стан дослідження ф'ючерсних ринків в Україні. Еволюція розвитку основних економічних теорій ф'ючерсних ринків. Сучасні теорії міжнародних ф'ючерсних ринків.

Тема 6. Концепція ціноутворення на ф'ючерсних ринках

Формування ф'ючерсних та майбутніх спотових цін. Процес ціноутворення на ф'ючерсних ринках. Модель ціноутворення ф'ючерсного контракту. Роль спекулянтів та хеджерів для процесів прогнозування майбутніх спотових курсів валют та страхування курсових ризиків за допомогою ф'ючерсних контрактів з валютою. Сучасні концепції ціноутворення на ф'ючерсних ринках.

Тема 7. Фундаментальний аналіз біржових цін та курсів.

Суть фундаментального аналізу. Методика фундаментального аналізу. Фундаментальний аналіз на сировинних ф'ючерсних ринках. Офіційне котирування біржових цін та курсів. Особливості здійснення фундаментального аналізу на фондових ринках. Основні методи оцінки інвестиційних якостей цінних паперів. Етапи фундаментального аналізу ф'ючерсних ринків.

Тема 8. Технічний аналіз ф'ючерсних цін.

Суть технічного аналізу. Засоби технічного аналізу: графіки біржових цін, метод дотримання тренду, аналіз характеру ринку, структурні теорії. Графічний метод відрізків – барів та „японських свічок”. Основні фігури технічного аналізу. Трендові індикатори та осцилятори. Аналіз показників обсягів торгів. Структурні теорії технічного аналізу

Змістовий модуль 2. Організаційні аспекти біржової справи

Тема 9. Учасники біржових операцій

Створення товарної біржі. Принципи організації. Засновники та члени бірж. Їх права та обов'язки. Категорії членства. Учасники біржових сесій. Дилери – трейдери. Брокери. Спекулянти, арбітражери, хеджери. Сутність і види брокерської діяльності. Функції брокерів. Правове регулювання брокерської діяльності. Основні документи біржових брокерів.

Тема 10. Організація біржових торгів.

Організаційна структура управління біржею. Основні групи робочих органів біржі. Типова організаційна структура управління біржею. Компетенції вищих органів управління біржі. Основні підрозділи біржі. Порядок укладання біржових угод. Методи проведення біржових торгів. Організація діяльності брокерської фірми. Фронт – офіс та бек – офіс. Система ведення рахунків клієнтів. Звітність щодо виконання наказів клієнтів.

Тема 11. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами

Суть біржового клірингу. Кільцевий метод обліку біржових операцій. Історія становлення біржових клірингових установ. Особливості функціонування клірингових установ ф'ючерсних бірж. Функції заміщення кліринговою палатою сторін ф'ючерсного контракту. Маржа у ф'ючерській торгівлі. Забезпечення додаткових гарантій розрахункової установи. Гарантійний та додатковий фонди. Переваги клірингової установи при здійсненні розрахунків за біржовими контрактами.

Тема 12. Процедура поставки за біржовими контрактами

Економічна функція поставки за ф'ючерсними контрактами. Система нотисів та складських варіантів. Організація процедури поставки за ф'ючерсними контрактами. Час поставки. Рух коштів на ф'ючерському рахунку. Особливості поставки за ф'ючерсними контрактами з фінансовими інструментами.

Тема 13. Електронний трейдинг – сучасна технологія біржової торгівлі.

Історія становлення електронної біржової торгівлі. Основні системи електронної біржової торгівлі. Розвиток біржового електронного трейдингу в Україні. Електронна біржа. Три види ринкової інформації. Проведення операцій в електронному трейдингу. Програмне забезпечення електронної біржової торгівлі. Електронний трейдинг на ринку FOREX.

Тема 14. Державне регулювання біржової торгівлі

Суть та значення державного регулювання біржової торгівлі. Основні моделі державного регулювання біржової торгівлі. Регулювання ф'ючерсної торгівлі у США. Державне

регулювання ф'ючерсного ринку у Європі та Азії. Державне регулювання біржової торгівлі в Україні.

Змістовий модуль 3. Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі

Тема 15. Товарний ф'ючерсний контракт як інвестиційний інструмент міжнародних біржових ринків

Товарні ф'ючерси як фінансові інструменти. Котирування товарних ф'ючерсів. Ф'ючерсна ціна. Порядок укладання та виконання ф'ючерсних контрактів. Основні етапи технологічного процесу укладання біржових ф'ючерсних контрактів. Основні балансові рівняння фінансових розрахунків за ф'ючерсними контрактами.

Тема 16. Торгівля опціонами

Суть опціонів та їх характеристика. Котирування опціонів. Товарні опціони. Часова та внутрішня вартість опціонів. Основні стратегії з товарними опціонами: вертикальні, горизонтальні, конверсійні, обернені, дельта – нейтральні. Опціони з фінансовими інструментами. Моделі оцінки опціонів.

Тема 17. Фінансові ф'ючерси

Суть та види фінансових ф'ючерсів. Методи котирування фінансових ф'ючерсів. Відсоткові фінансові ф'ючерси. Контракти на індекси фондових бірж. Ф'ючерсні контракти з валютою.

Тема 18. Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках

Економічна суть біржової спекуляції. Історія становлення біржової спекуляції. Види біржової спекуляції. Види біржових спекулянтів. спекулятивні стратегії із застосуванням ф'ючерсних контрактів. Спекулятивні стратегії з опціонами. Діяльність спекулянтів на сучасних біржових ф'ючерсних ринках.

Тема 19. Хеджування цінкових та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі.

Суть та основні характеристики хеджування. Основні види хеджування. Досконале хеджування цінкових ризиків на ринках сільськогосподарської сировини. Здійснення хеджевих операцій з урахуванням реальних ситуацій на ринку. Особливості хеджування цінкових ризиків на ринку реальних товарів. Хеджування курсових ризиків фінансових інструментів.

Тема 20. Перспективи становлення ф'ючерсних ринків в Україні.

Створення умов для становлення ф'ючерсних ринків сировини. Шляхи становлення ф'ючерсних ринків в Україні. Ф'ючерсні та опціонні контракти на Індекс українських акцій. Концепція організації біржового сільськогосподарського ринку.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Міжнародні біржові ринки»

(денна форма навчання)

	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади біржової справи					
Тема 1. Суть біржі та її економічна природа.	2	2	2	-	тести
Тема 2. Еволюція біржової торгівлі	2	2	2	-	тести
Тема 3. Біржовий товар	4	2	2	-	тести
Тема 4. Сучасні міжнародні біржові ринки	2	2	2	2	тести
Тема 5. Основні теорії функціонування ф'ючерсних ринків	2	-	2	-	тести
Тема 6. Концепція ціноутворення на ф'ючерсних ринках		-		-	тести

Тема 7. Фундаментальний аналіз біржових цін та курсів	4	2	4	-	тести
Тема 8. Технічний аналіз ф'ючерських цін	4	2	4	-	тести
Змістовий модуль 2. Організаційні аспекти біржової справи					
Тема 9. Учасники біржових операцій	2	2	2	-	тести
Тема 10. Організація біржових торгів	2	2	2	-	тести
Тема 11. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами	2	2	2	-	тести
Тема 12. Процедура поставки за біржовими контрактами	2	2	2	-	тести
Тема 13. Електронний трейдинг – сучасна технологія біржової торгівлі.	2	2	2	2	тести
Тема 14. Державне регулювання біржової торгівлі	2	2	2	-	тести
Змістовий модуль 3. Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі					
Тема 15. Товарний ф'ючерсний контракт як інвестиційний інструмент біржового ринку	2	2	2	-	тести
Тема 16. Торгівля опціонами	4	2	4	-	тести
Тема 17. Фінансові ф'ючерси.	4	2	4	-	тести
Тема 18. Біржова спекуляція на ф'ючерських ринках	4	2	5	-	тести
Тема 19. Хеджування цінних та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі.	6	4	6	2	тести
Тема 20. Перспективи становлення ф'ючерських ринків в Україні	2	2	2	-	тести
Тренінг			4		тести
Разом 180	56	42	72	6	

(заочна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади міжнародної біржової справи					
Тема 1. Суть біржі та її економічна природа.	2	-	6	-	
Тема 2. Еволюція біржової торгівлі	-	-	6	-	
Тема 3. Біржовий товар	2	2	6	-	
Тема 4. Сучасні міжнародні біржові ринки		-	6	-	
Тема 5. Основні теорії функціонування ф'ючерських ринків	-	-	7	-	
Тема 6. Концепція ціноутворення на ф'ючерських ринках	-	-	7	-	
Тема 7. Фундаментальний аналіз біржових цін та курсів	-	-	7	-	

Тема 8. Технічний аналіз ф'ючерсних цін	-	-	8	-	
Змістовий модуль 2. Організаційні аспекти міжнародної біржової справи					
Тема 9. Учасники біржових операцій		-	8	-	
Тема 10. Організація біржових торгів		-	8	-	
Тема 11. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами	-	-	8	-	
Тема 12. Процедура поставки за біржовими контрактами		-	8	-	
Тема 13. Електронний трейдинг – сучасна технологія біржової торгівлі.	-	-	8	-	
Тема 14. Державне регулювання біржової торгівлі	-	-	8	-	
Змістовий модуль 3. Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі на міжнародних біржах					
Тема 15. Товарний ф'ючерсний контракт як інвестиційний інструмент біржового ринку	-	-	8	-	
Тема 16. Торгівля опціонами			8	-	
Тема 17. Фінансові ф'ючерси.	-	-	8	-	
Тема 18. Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках	-	-	6	-	
Тема 19. Хеджування цінкових та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі.			7	-	
Тема 20. Перспективи становлення ф'ючерсних ринків в Україні	-	-	6	-	
Разом 180	4	2	174	-	

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття №1

Тема: Суть біржі та її економічна природа.

Мета: визначити роль та місце біржі в економіці, поняття терміну «біржа» та його значення; розглянути суть біржі та її економічну природу, поняття організованого ринку; визначити основні функції та характерні ознаки біржової торгівлі, види бірж та їх класифікацію.

Питання для обговорення:

1. Роль та місце біржі в економіці
2. Суть біржі та її економічна природа
3. Функції та характерні ознаки біржової торгівлі
4. Види бірж

Практичне заняття №2

Тема: Біржовий товар.

Мета: розглянути класифікацію біржових товарів, ознайомитися з основними біржовими товарами та їх характеристиками, розглянути види біржових контрактів.

Питання для обговорення:

1. Класифікація біржових товарів.
2. Основні біржові товари та їх характеристика.
3. Види біржових контрактів.

Практичне заняття №3

Сучасні міжнародні біржові ринки

Мета: розглянути та вивчити структуру ф'ючерсного контракту, ознайомитися із основними рисами ф'ючерсної торгівлі, вивчити новітні тенденції на міжнародних біржових ринках.

Питання для обговорення:

1. Характеристика ф'ючерсного контракту
2. Основні риси ф'ючерсної торгівлі
3. Характеристика біржової мережі світу
4. Новітні тенденції на міжнародних біржових ринках

Практичне заняття №4, 5.

Тема: Фундаментальний аналіз біржових цін та курсів. Технічний аналіз ф'ючерсних цін.

Мета: розглянути суть і методику проведення фундаментального аналізу; ознайомитися з офіційним котируванням біржових цін та курсів; дослідити основні методи оцінки інвестиційних якостей цінних паперів та етапи фундаментального аналізу ф'ючерсних ринків; розглянути основні засоби технічного аналізу; навчитись використовувати графічний метод відрізків – барів та «японських свічок», осцилятори; розглянути аналіз показників обсягів торгів.

Питання для обговорення:

1. Суть фундаментального аналізу
2. Особливості здійснення фундаментального аналізу на фондових ринках
3. Фундаментальний аналіз на ф'ючерсних ринках
4. Фундаментальний аналіз валютного ринку
5. Суть технічного аналізу
6. Засоби технічного аналізу
7. Методи дотримання тренду
8. Основні фігури технічного аналізу
9. Трендові індикатори та осцилятори
10. Аналіз показників обсягів торгівлі
11. Структурні теорії технічного аналізу

Практичне заняття №6, 7

Тема: Учасники біржових операцій. Організація біржових торгів.

Мета: визначити етапи створення товарної біржі та принципи її організації; засновників та членів бірж, їх права та обов'язки. категорії членства; розглянути сутність і види брокерської діяльності; ознайомитися з порядком укладання біржових угод.

Питання для обговорення:

1. Створення товарної біржі. Принципи організації.
2. Засновники та члени бірж. Їх права та обов'язки. Категорії членства.
3. Учасники біржових сесій. Дилери – трейдери. Брокери. Спекулянти, арбітражери, хеджери.
4. Сутність і види брокерської діяльності. Функції брокерів. Правове регулювання брокерської діяльності. Основні документи біржових брокерів.
5. Організаційна структура управління біржею.
6. Основні групи робочих органів біржі. Основні підрозділи біржі.
7. Порядок укладання біржових угод.
8. Методи проведення біржових торгів.
9. Організація діяльності брокерської фірми. Фронт – офіс та бек – офіс.
10. Система ведення рахунків клієнтів. Звітність щодо виконання наказів клієнтів.

Практичне заняття №8, 9

Тема: Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами. Процедура поставки за біржовими контрактами

Мета: розглянути суть біржового клірингу та кільцевого методу обліку біржових операцій; дослідити організацію процедури поставки за ф'ючерсними контрактами, час поставки; дослідити особливості поставки за ф'ючерсними контрактами з фінансовими інструментами.

Питання для обговорення:

1. Суть біржового клірингу. Кільцевий метод обліку біржових операцій.
2. Особливості функціонування клірингових установ ф'ючерсних бірж.
3. Функції заміщення кліринговою палатою сторін ф'ючерсного контракту.
4. Переваги клірингової установи при здійсненні розрахунків за біржовими контрактами.
5. Економічна функція поставки за ф'ючерсними контрактами.
6. Система нотисів та складських варантів.
7. Організація процедури поставки за ф'ючерсними контрактами. Час поставки.
8. Рух коштів на ф'ючерсному рахунку.

Практичне заняття №10, 11

Тема: Товарний ф'ючерсний контракт як інвестиційний інструмент біржового ринку.

Мета: визначити суть товарного ф'ючерсу; розглянути особливості котирувань товарних ф'ючерсів; навчитись проводити розрахунки прибутковості/збитковості за операціями з товарними ф'ючерсами.

Питання для обговорення:

1. Товарні ф'ючерси як фінансові інструменти.
2. Котирування товарних ф'ючерсів. Ф'ючерсна ціна.
3. Порядок укладання та виконання ф'ючерсних контрактів. Основні етапи технологічного процесу укладання біржових ф'ючерсних контрактів.
4. Основні балансові рівняння фінансових розрахунків за ф'ючерсними контрактами.

Практичне заняття №12, 13

Тема: Торгівля опціонами.

Мета: визначити суть опціону; розглянути особливості котирувань опціонів; навчитись проводити розрахунки прибутковості/збитковості за операціями з опціонами.

Питання для обговорення:

1. Суть опціонів та їх характеристика.
2. Котирування опціонів.
3. Товарні опціони.
4. Часова та внутрішня вартість опціонів.
5. Основні стратегії з товарними опціонами: вертикальні, горизонтальні, конверсійні, обернені, дельта – нейтральні.
6. Опціони з фінансовими інструментами.
7. Моделі оцінки опціонів.

Практичне заняття №14, 15.

Тема: Фінансові ф'ючерси. Хеджування цінових та курсових ризиків за допомогою ф'ючерсної торгівлі.

Мета: визначити суть фінансового ф'ючерсу; розглянути особливості котирувань фінансових ф'ючерсів; навчитись проводити розрахунки прибутковості/збитковості за операціями з фінансовими ф'ючерсами; розглянути суть та основні характеристики хеджування, основні види хеджування.

Питання для обговорення:

1. Суть та види фінансових ф'ючерсів.
2. Методи котирування фінансових ф'ючерсів Відсоткові фінансові ф'ючерси.
3. Контракти на індекси фондових бірж.
4. Ф'ючерсні контракти з валютою.
5. Суть та основні характеристики хеджування. Основні види хеджування.
6. Досконале хеджування цінових ризиків на ринках сільськогосподарської сировини.
7. Здійснення хеджевих операцій з урахуванням реальних ситуацій на ринку.

8. Особливості хеджування цінових ризиків на ринку реальних товарів.
9. Хеджування курсових ризиків фінансових інструментів.

6. Тренінг з дисципліни та комплексне практичне індивідуальне завдання

Тематика тренінгу: «Котирування ф'ючерсних контрактів»

Порядок проведення:

1. Використовуючи котирування ф'ючерсних контрактів на сайті світових бірж необхідно зробити аналіз біржових цін за певним товаром (товар та місяць поставки за ф'ючерсним контрактом вибирається студентом у відповідності з списком залікової відомості (від 1 до 30, а з 30 номера - відрахунок починається знову), а саме: а) визначити напрям цінового тренду; б) визначити діапазон цінових коливань; в) визначити вартість маржового внеску; г) визначити мінімальну кількість капіталу для відкриття 10 ф'ючерсних позицій; д) визначити можливі внески в брокерську фірму; е) порахувати якою була середня ціна ф'ючерсного контракту станом на четверте травня; ж) порахувати вартість одиниці ф'ючерсного контракту у вітчизняних одиницях виміру.

2. На біржах України знайти біржову ціну на даний товар на українському ринку (за відсутністю біржової, можна використати ціну позабіржового ринку) та порівняти її з ціною світового біржового ринку. Зробити висновок.

Комплексне практичне індивідуальне завдання реалізується у формі наскрізної практичної задачі, вирішення якої потребує успішного засвоєння змісту дисципліни «Біржова діяльність» та отримання навиків застосування набутих знань шляхом проведення певних розрахунків, обґрунтування проектів тощо.

Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни «Біржова діяльність».

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів з дисципліни «Міжнародні біржові ринки» полягає у самостійному вивченні і засвоєнні наступних питань:

№ п/п	Тематика	Кількість годин денна/заочна
1	Забезпечення додаткових фінансових гарантій розрахункової палати.	1/4
2	Економічна функція поставки за ф'ючерсними контрактами.	1/4
3	Організація процедури поставки за ф'ючерсними контрактами.	1/4
4	Поставка за ф'ючерсними контрактами з фінансовими інструментами.	1/4
5	Суть та значення державного регулювання біржової торгівлі.	1/4
6	Процедура лістингу на фондових біржах.	1/4
7	Біржові котирування.	1/4
8	Будова операційної зали біржі.	1/4
9	Суть та завдання фундаментального та технічного аналізу.	1/4
10	Акції, облігації – їх ознаки та особливості.	1/4
11	Суть та значення векселя та депозитного сертифікату.	1/4
12	Еволюція біржової торгівлі.	1/4
13	Поняття похідних цінних паперів.	1/4
14	Характеристика ф'ючерсного контракту.	1/4
15	Суть ф'ючерсної торгівлі.	1/4
16	Основні риси ф'ючерсної торгівлі.	2/4
17	Особливості та відмінності угод спот та форвард.	2/4
18	Товарні ф'ючерси як фінансові інструменти.	2/4
19	Порядок укладання та виконання ф'ючерсних контрактів.	2/4
20	Арбітраж на реальному та ф'ючерсному ринку.	2/4

21	Використання ф'ючерсних контрактів при плануванні виробництва та збуту.	2/4
22	Суть опціонів та їх характеристика.	2/4
23	Товарні опціони.	2/4
24	Основні стратегії з товарними опціонами.	2/4
25	Опціони з фінансовими інструментами.	1/4
26	Операції з опціонами на ф'ючерсних ринках.	1/4
27	Види опціонів.	1/4
28	Взаємовідносини з розрахунковою установою біржі у покупця та продавця опціонів.	1/4
29	Особливості котирування опціонів.	1/4
30	Суть та види фінансових ф'ючерсів.	1/4
31	Відсоткові фінансові ф'ючерси.	2/4
32	Контракти на індекси фондових бірж.	2/4
33	Ф'ючерсні контракти з валютою.	2/4
34	Економічна суть біржової спекуляції.	2/4
35	Спекуляція ф'ючерсами.	2/4
36	Особливості та відмінності ф'ючерсного, форвардного та опціонного контракту.	2/4
37	Суть хеджування.	2/4
38	Техніка здійснення операцій хеджування.	2/4
39	Хеджування купівлею.	2/4
40	Хеджування продажем.	2/4
41	Хеджування за допомогою ф'ючерсних контрактів та опціонів.	1/4
42	Спекуляція опціонами.	1/2
	Разом:	72/174

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Міжнародні біржові ринки» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- групові завдання;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету (інституту) за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Письмові роботи підлягають перевірці на наявність плагіату та допускаються до захисту з конкретними текстовими запозиченнями. Використання друкованих та електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватися в онлайн формі за погодженням з керівником курсу.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародні біржові ринки» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ, враховуючи поточне опитування)	Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)
20%	20%	20%	40%
Опитування (тестування) на заняттях 10 тем по 4 бали тах 40 балів Підсумкова письмова робота тах 60 балів	Опитування (тестування) на заняттях 10 тем по 4 бали тах 40 балів Підсумкова письмова робота тах 60 балів	1. Підготовка КППЗ – тах 40 балів 2. Захист КППЗ - тах 40 балів 3. Участь у тренінгах – тах 20 балів	1. Тестові завдання (5 тестів по 5 балів) тах 25 балів 2. Теоретичне питання - тах 25 балів 3. Задача тах 50 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Електронний варіант лекцій	1-20
2	PowerPoint презентації лекцій	1-20
3	Електронний варіант методичних рекомендацій до виконання КППЗ	

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Законодавча база:

1. Про товарні біржі. Закон України 1956-ХІІ 05.08.2021 1587-ІХ
2. Господарський кодекс України 436-ІV від 06.10.2021.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Податковий кодекс України 2755-ВІ від 01.08.2021.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Цивільний кодекс України 435-ІV від 28.10.2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Про акціонерні товариства: Закон України 514-ВІ від 06.10.2021.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України 2121-ІІІ, від 05.08.2021.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
7. Про державне регулювання ринку капіталів та організованих товарних ринків: Закон України 448/96-ВР від 05.08.2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. Дата оновлення: 18.12.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
9. Про інститути спільного інвестування: Закон України 5080-ВІ від 01.07.2021
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
10. Про інвестиційну діяльність Закон України 1560-ХІІ, від 01.07.2021
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів Закон України 738-ІХ від 19.06.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>
12. Про фінансовий лізинг Закон України 201-ІХ, від 04.02.2021
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
13. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-ІІІ. № 1349-ІХ від 19.03.2021, ВВР, 2021, № 24, ст.205 - вводить в дію з 14.07.2021 № 1591-ІХ від 30.06.2021 – «Про платіжні послуги» вводить в дію з 01.08.2022
14. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 738-ІХ від 19.06.2020 Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1587-ІХ від 30.06.2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
15. Висновок до проекту Закону України від 05.02.2018 № 7183 Про обіг криптовалюти в Україні <https://ips.ligazakon.net/document/XH5JJ00A?an=3>

Основна:

1. Біржова справа: Підручник за науковою редакцією О.М. Сохацької. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2014. 655с.
2. Сохацька О. Підвищена волатильність біржових цін на енергетичні ресурси як ілюстрація нових реалій розвитку світової економіки у другій декаді ХХІ століття. *Світ фінансів*. Випуск 1(50), 2017. С 7-20.
3. Енергетичні реалії Четвертої промислової революції. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків: моногр./ за науковою редакцією д.е.н., проф. А.І. Крисоватого та д.е.н., проф. Сохацької О.М. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 478с.
4. Сохацька О.М., Полікевич Н.І. Особливості функціонування регіональних енергетичних бірж на ринку Європи. Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах: моногр./ за науковою ред. д.е.н., професора А.І. Крисоватого та д.е.н., проф. Є.В. Савельєв. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 388с.
5. Garner C. A trader's first book on commodities: everything you need to know about futures and options trading before placing a trade. DeCarley Trading, LLC; ed. Edition, 2017. 246 p.

6. Shiller R. J. Irrational Exuberance 3rd edition. Princeton University Press; 3 edition, 2015. 392 p.
7. J. D. Schwager. Market Wizards, Updated: Interviews With Top Traders. Wiley, 2012. 512 p.
8. O'Neil W. J. How to Make Money in Stocks: A Winning System in Good Times and Bad, Fourth Edition. McGraw-Hill Education, 2009. 464 p.
9. Rogers J. Hot Commodities: How Anyone Can Invest Profitably in the World's Best Market. Random House Trade Paperbacks; Reprint edition, 2007. 272 p.
10. Фінансовий інжиніринг: навчальний посібник / О.М.Сохацька та ін. К.: Кондор, 2011. 660 с.
11. Найман Е.Л. Малая энциклопедия трейдера. Альпина Бизнес Букс, 2018. 462с.
12. Мэрфи Д.Д. Технический анализ фьючерсных рынков: Теория и практика. Альпина Бизнес Букс, 2018. 610 с.
13. Элдер А. Как играть и выигрывать на бирже. Психология. Технический анализ. Контроль над капиталом. М.: Альпина Паблишер, 2020. 471с.
14. Вильямс Л. Секреты торговли на фьючерсном рынке М.: Альпина Паблишер, 2020. 273с.
15. Schwager J.D. A Complete Guide to the Futures Market: Technical Analysis, Trading Systems, Fundamental Analysis, Options, Spreads, and Trading Principles (Wiley Trading Series) (English), 2017. 685p.
16. Chatterjee R. Practical Methods of Financial Engineering and Risk Management: Tools for Modern Financial Professionals 1st ed. Edition, Kindle Edition. 2015. 388 p.
17. Veronesi P. Handbooks in Financial Engineering and Econometrics. Wiley. 2016. 632 p.
18. Robert A Jarrow and Introduction To Derivative Securities, Financial Markets, And Risk Management, An (Second Edition) (May 16, 2019) 772p.
19. Eric Chin, Dian Nel and Overrier Olafsson Problems and Solutions in Mathematical Finance: Stochastic Calculus (The Wiley Finance Series) Volume 1 Edition 2014. 395p.
20. Matthew F. Dixon, Igor Halperin, Paul Bilokon Machine Learning in Finance From Theory to Practice (eBook) Springer Nature Swizerland Chicago, Brookline, London. 2020. DOI.org/10.10007/978-3-030-41068-1
21. Ali Hirs, Salih N. Neftci. An Introduction to the Mathematics of Financial Derivatives Third Edition. Academic Press. Edition: Illustrated, December 25, 2013. 445p.